

Jó éjt, királyfi

■ TERNYÁK ZOLTÁN (1964–2003) ■

Bolgár természetfilm, rendezte Kunyev – számomra ezzel kezdődött Ternyák Zoltán. A mondat a *Kettős ünnep*ből való, írta, rendezte Verebes István. A Thália Színház mutatta be a darabot 1986-ban, s a Kazimir-osztály legígéretesebb növendéke a fiúunokát játszotta benne. Kérdezte Verebes Károly nagypapa, hogy mi lesz a tévében. A kamasz belepillantott az újságba, s nyeglén, ám elragadó precizitással közölte a műsort. Ma is nevetnem kell, ha eszembe jut, pedig most nem könnyű Ternyákon nevetni, mikor a könnyeim csurognak.

Bolgár természetfilm, rendezte Kunyev – súgtam oda neki mint véletlen szomszédnak egy színház nézőterén pár évvel később, megadva a módját az ismerkedésnek. Addigra épp a végét járta a színművészeti főiskolának, ahová a szentesi színházszeretettő gimnáziumból került. Kezdetül fogva kétségtelen tehetségnek számított. A kétségeket magában hordozta. Nem mintha nem lett volna önbizalma, de amellet volt benne valami szívszorító, vonzó esetlenség is. Talán a fiús alkata, az őzikeszemei, az x lábai miatt. Mindenesetre meghatóan tudott csetleni-botlani, ami igen jól érvényesült már a főiskolán is, például amikor a *Bolha a fülbe* vizsgálódásán a kettős főszerepet játszotta.

Hívták Kaposvárra, hívták a Madáchba, de diplomázás után váratlan fordulattal Moszkvába ment. Tele volt energiával, ott akart lenni, ahol történnek a dolgok. A nyolcvanas évek végén Moszkva ilyen helynek látszott. A kint töltött idő hozama egy rendezői vizsgafilm és a hozzá tartozó barátság volt. Bő fél év után Ternyák hazajött, összegezte tapasztalatait – lassú és tunya volt neki az a nagyváros –, s ekkor szerződött a Katona József Színházhoz. A *Platonov*ban egy kisebb szerep, Kirill Glagoljev jutott számára, közben a Madách Kamarában eljátszotta nagy sikerrel a *Hoppárézimit*, a Játékszinben egy Kárpáti Péter-darab, *Az ismeretlen katona* érdemtelenül hamar elhalt előadásának főszerepét, majd Zsámbéki Gábor neki adta a dán királyfit.

Én nem láttam ezt a zsilettpengés *Hamletet*. Pedig volt jegyem 1992. január valahányadikára, meg is jelentem a Kamrában, de a pénztáros közölte, hogy technikai okok miatt elmarad az előadás. Ternyák biztos szomorú, hogy nem játszhat ma *Hamletet*, menjünk el hozzá – mondta a férjem, mert kedves ötletei mindig neki vannak. Elmentünk. Így aztán a legfőbb érintettől tudtuk meg, hogy aznap délelőtt fegyelmivel és azonnali hatállyal elbocsátották a színháztól. Nem voltam józan a legutóbbi *Hamleten* – bökte ki. – Azt nem kérdezték meg, hogy miért iszom – fűzte még hozzá, majd a terveiről kezdett beszélni.

Tűz lobogott benne, amit jobb híján alkohollal oltogatótt. Színházat akart csinálni, igazit, őszintét, fontosat, mélyet, megalkuvástól és üzemszerűségtől menteset. Megvolt benne minden, ami szükséges hozzá: képesség, hit, akarat, lendület, szuggesztivitás, ráadásnak valami végtelen természetesség. Egyszerűen és hihetően szólalt meg és élt a színpadon. Személyes színész volt, a maga személyes gondjaival együtt. Szinte mindenhol, ahol megfordult, hamarosan megmentendő kollégává és megoldandó problémává, végső soron pedig önmaga áldozatává vált. Talán a hétköznapi elviseléséhez hiányzott belőle valami.

Mielőtt – vagy miközben – a szakma peremére sodródott, különböző színházakban még eljátszott néhány fontos szerepet (Petya Trofimovot, Raszkolnyikovot, Miskin herceget), tévéfilmekben lobogtatta lázas tekintetét (*Anyegin*, *Az apostol*), s helyet talált magának Kőváry Katalin mellett az Éjszakai Színház nevű formációban. Ebből a hosszú, türelmes kapcsolatból néhány jelentős alakítás született. A *Léglöbméter* Kiskatonája, Botho Strauss *Mint vendég* című darabjában a fiatal színész figurája, AA az *Emigránsok*-ban. A Mrožek-darab két szereplője megkapta a legjobb színészi alakítás megosztott díját az 1998-as Országos Színházi Találkozón, Veszprémben. Jól emlékszem erre az *Emigránsok*-bemutatóra a Török Pál utcai pincében. Az XX-et megformáló Szarvas József a tapsnál olyan erősen szorította partnere kezét, hogy belefehéredtek az ujjai. De hát úgy látszik, Ternyák Zoltán kezét senkinek nem sikerült elég szorosan tartani.

Utójára egy belvárosi közértben találkoztam vele, ahol két zsömlét és tíz deka párizsot vett magának ebédre. Álltam vele a pénztárnál kínos hosszú percekig, amíg kiforgatta az összes zsebét. A pénztárosnő szkeptikusan figyelte: alighanem hajléktalannak nézte a puffedt arcú, csapzott hajú férfit. Én lefagyva várokoltam; nehogy sértőn, elhamarkodottan ajánljam fel a segítséget. Végül is előkotort egy gyűrött kétszázast, és távozhattunk. Feljött hozzánk – mint általában, ha néhány évente összefutottunk –, hogy elmesélje,

Koncz Zsuzsa felvétele

Hamlet szerepében

mit csinál, és mit tervez éppen. Beszámolt Dettre Gáborról és a *Felhő a Gangesz felett*-ről meg a *Kilakoltatás*ról. Az előbbi filmben Ternyák Zoltán olyan dermesztően hitelesen adta a tönkrement szenvedélybeteg, hogy a filmszemle zsűrielnöke, Koltai Lajos azt hitte (!), amatőr színészt, hivatásos narkózt lát András szerepében. A *Kilakoltatást* – amelyben Molnár Piroska beteg, mozgásképtelen fiát játszotta Ternyák – a Magyar Televízió vetítette, váratlanul felidézve azt, ami valaha rendes szokása volt, tudniillik drámai erejű tévéjátékot sugározni igazi színészek valódi alakításával.

Az agyi katasztrófa után csaknem másfél évig fekvőd kórában Ternyák Zoltán, s most meghalt, harminckilenc évesen. Idén januárban még hallottam a hangját a rádióban, mesét mondott arról, hogy a hópehely is virág. Jó éjszakát, gyerekek.

Voltaképp évek óta gyászolom őt. Szépességét, esztét, tehetségét, az egész életét. És ez most már végleg így is marad.

STUBER ANDREA